

Samenvatting van twee essays over de maatschappelijke kant van preventie

Karin van Dam - de Meij, augustus '22

Mensbeelden en preventie

Het essay [Preventie en vroegsignalering langs de lat van het medisch, sociaal en publieke gezondheidszorg model](#) (Kennisplatform Noord-Holland 2017) gaat in op de verschillende achtergronden van de preventieve gezondheidszorg en het welzijnswerk. Het gemeenschappelijke doel is mensen gezonder en veerkrachtiger te maken aldus Carla Kolner gezondheidswetenschapper, maar er zijn verschillen in aanpak en mensbeeld. In het medische model overheerst het idee dat ziekte heelbaar is en ligt de nadruk op het individu. Het publieke gezondheidsmodel leunt op het medische model en richt zich met collectieve maatregelen op de bevolking en mensen met een hoog risico. Het sociale model gaat ervan uit dat gezondheid beperkt maakbaar is en dat het individu verantwoordelijk is in samenwerking met het netwerk.

Drie kanttekeningen

Naast de vele kansen die samenwerking en integratie van de verschillende professionals biedt, plaatst Kolner een drietal kanttekeningen:

1. Reikwijdte van preventie: te veel individuele verantwoordelijkheid of te weinig collectieve verantwoordelijkheid leiden tot onduidelijkheid en verwarring over de opdracht van preventie en wie waarvoor verantwoordelijk is.
2. De maakbaarheid van gezondheid: in welke mate is de mens, haar omgeving en de samenleving maakbaar? Niet alle problemen zijn oplosbaar en dit vraagt aandacht voor het tolereren van leed en kwetsbaarheid.
3. Ruimte voor bezinning en flexibiliteit en voor een dialoog over waarden. Naast kwantitatief onderzoek gericht op (kosten)effectiviteit is ruimte nodig voor leerervaringen die niet kwantificeerbaar zijn of kosten effectief. Wat is goede preventie?

Preventie loont!

Het essay [Tijdig en doordacht](#) (VNG 2017) van Rienk Janssens gaat over wat preventie als sturingselement in overheidsbeleid kan betekenen voor een betere ondersteuning van inwoners. Het voorkomen van problemen is in principe goed voor iedereen: het bespaart de samenleving kosten en helpt mensen bij maatschappelijke participatie. Denk bijvoorbeeld aan de bijdrage van onderwijs om schooluitval te voorkomen en de kans op werk te vergroten waardoor mensen een eigen inkomen hebben in plaats van een uitkering.

Fouten preventie

De laatste decennia is preventie zich meer gaan richten op ziekten en problemen waarbij menselijk gedrag een rol speelt. De overheid grijpt steeds eerder in het leven in en dit brengt naast financiële en ook maatschappelijke kosten met zich mee. Janssens benoemt verschillende mogelijke fouten:

- De eerste soort ontstaat wanneer iemand een basisvoorziening mist (toegankelijk onderwijs).
- De tweede soort is wanneer iedereen van de maatregel profiteert, ook zij die het niet nodig hebben (een soort overgebruik).
- De derde soort is wanneer de oorspronkelijke doelgroep (de kwetsbare mensen) de dupe wordt van de fout van de tweede soort (er blijft te weinig over).
- De vierde soort ontstaat wanneer je zelf schuldig bent aan het probleem omdat je niet volgens de geldende norm handelt (strafkortingen).